

Lukas kapitel 12. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Lukas Kapitel 12 Att vara ärlig och orädd (Luk12:1–12)

Översättning

När så skarorna samlades i tusental så att de höll på att trampa ner varandra, började han tala, först och främst till lärjungarna er för fariseernas surdeg — jag menar deras hyckleri. Det finns ingenting undangömt som inte skall bli uppenbart, och ingenting dolt som inte skall bli känt. Allt vad ni sade i mörkret, det skall höras i ljuset, och vad ni viskade i någons öra i kammaren, det skall ropas ut från taken. Men till er som är mina vänner säger jag: Var inte rädda för dem som kan dräpa kroppen men sedan inte förmår något mera. Jag skall visa er vem ni skall frukta. Ni skall frukta honom som sen han dödat har makt att kasta i Gehenna. Ja, jag säger er: Honom skall ni frukta. Säljs inte fem sparvar för två styver? Och ändå är inte en av dem bortglömd hos Gud. Men på er är till och med alla huvudhåren räknade. Frukta inte! Ni är mer värda än många sparvar.

Men jag säger er, att var och en som bekänner sig till mig inför människorna, honom skall Människosonen bekänna sig till inför himmelens änglar. Men den som förnekar mig inför människorna, han skall bli förnekad inför himmelens änglar. Envar som säger något mot Människosonen kan få förlåtelse. Men den som hädar den helige Ande, han får inte förlåtelse. När de ställer er till svaga synagogorna och inför myndigheter och styresmän, så var inte bekymrade för hur ni skall tala och vad ni skall säga till ert försvar. Den helige Ande kommer i den stunden att lära er vad som skall sägas.

Kommentar

Åter ger oss Lukas en lång rad ord av Jesus, av vilka ungefär två tredjedelar har en motsvarighet hos Matteus, ibland ordagrann, oftare i mer eller mindre avvikande språkdräkt. Hos Matteus förekommer de emellertid i en helt annan ordning. Går man igenom kapitlen 11 och 12 hos Lukas, finns där 28 avsnitt som påminner om liknande ställen hos Matteus. Men hos honom är de fördelade på åtta olika kapitel och de kommer – med ett undantag – i en annan ordning. För dem som tror att Matteus och Lukas använt en gemensam skriven källa – eller att den ene av dem utnyttjat den andre – är detta ett svårt problem. Antar man däremot att båda i huvudsak använt den muntliga paradosis, som de måste ha varit förtrogna med, så blir saken helt naturlig. Jesu ord hade bevarats av apostlarna och givits vidare i små korta avsnitt. Den inbördes ordningen var därför obestämd, men innehållet var givet. Man fick lära dem utantill, och därför kunde det hända att man ibland var mera säker på ordalydelsen än på meningen, så som det kan gå när barnen lär sig psalmverser. Vi möter ett intressant exempel på den saken i början av detta kapitel.

Lukas berättar att stora skaror samlades kring Jesus när han drog upp till Jerusalem. Han kan ha hämtat detta ur den muntliga traditionen eller han kan ha läst det hos Markus (10:1). Jesus talar nu till folket, men med särskild adress till lärjungarna, och varnar för den skötesynd som han nyss bestraffat hos fariséerna: hyckleriet. I det sammanhanget talar han om att ingenting kan förbli dolt. Man kan stänga in sig i mörkret och viska i örat. Det kommer ändå att dras fram. Liknande ord kommer igen hos Matteus i de ord Jesus riktar till apostlarna när han sänder ut dem i Galileen (10:26f). Men det dolda, som orden där syftar på, är något gott: hans eget budskap, evangeliet, som varken kan eller får gömmas undan. Och här tycks orden syfta på något som en skrymtare gömmer undan. Hos Markus (4:22) har detta ord samma eller snarlika betydelse som hos Matteus och tidigare hos Lukas själv (8:17). Därför menar somliga att vi på det här stället har framför oss ett Jesusord som blivit missförstått och kommit att användas med en ny innebörd. Men det är också möjligt att sådana ord redan av Jesus själv använts skiftande innebörd i olika sammanhang, så som vi kan göra med ordspråk och andra talesätt. Sådana satser som ”Bättre sent än aldrig” eller ”Guds kvarnar mal långsamt men väl” kan ju användas lika väl om frälsning och dom som om små händelser i vardagen. På liknande sätt gäller sanningen, att ingenting är fördolt som inte skall bli uppenbart, både om Guds evangelium och om våra ord. Det ligger ingenting osannolikt i att Jesus har gett en sådan sats olika tillämpning i olika situationer.

Jesus kallar lärjungarna för sina ”vänner”. Det är enda gången det berättas hos synoptikerna. Lukas har här åter en beröringspunkt med Johannes (15:15).

Skrymteri kan vara att ställa sig bättre än man är. Men det kan också vara att tjuta med ulvarna. Frestelsen att förneka Jesus följer alltid med den äkta kristendomen. Där det finns äkta tro blir den förföljd. Jesus talar ständigt på nytt om förföljelsen och lida som något en lärjunge skall räkna med. Här tar han också det blodiga martyriet med i bilden. Inte ens det skall man frukta. Något verkligt, definitivt ont kan inte motståndarna tillfoga oss. Livet kan de ta ifrån oss, men inte Riket och evigheten. Det finns En som man skall frukta, och det är han som har all makt i evighet. Att ”frukta Gud” är en central biblisk tanke, som i vår tid kommit i skymundan. Den innebär inte att man är rädd för Gud, men att man är rädd för att göra honom emot. En rätt fruktan för Gud finns bara där man älskar honom. Då lyder man inte av fruktan för straff utan av kärlek. Man är rädd för att mista honom. Men hela tiden är man medveten om att Gud har både makten och rätten att döma oss och att det är något fruktansvärt att komma under hans dom.

Jesus förbereder lärjungarna på att de kommer att ställas inför rätta i synagogorna (som tjänstgjorde som lokala domstolar) och inför högre instanser. De får löfte om Andens hjälp i den stunden. Och de varnas för att inte vilja kännas vid sin Mästare. Att inte göra det betyder avfall. Sådana avfallingar kommer han inte att kännas vid på den stora dagen då han kommer med sina änglar. Och dock – även det som man sagt mot honom kan ångras och förlätas. Men det finns en synd som aldrig kan förlätas. Den kan i själva verket inte heller ångras. Det är hädelsen mot den helige Ande. Markus ger oss ett lärorikt exempel på den (3:22–30). Några skriftlärde hade kommit från Jerusalem för att se vad som hände i Galileen. De ställdes inför Jesu gärningar och förklarade dem för djävulsverk. Då varnade Jesus dem för hädelsen mot den helige Ande. Den består just i detta: komma Guds kärlek så nära som det är möjligt här på jorden och ändå smäda den som djävulsverk. Man har mött den helige Ande och ställts inför hans gåvor och tagit slutgiltig ställning emot honom och hans verk. Det är bara möjligt när man blivit alltigenom

ond. Ingen ånger kommer längre på fråga. Där det finns ånger finns det också möjlighet till tro och förlåtelse.
Pengarnas makt och vanmakt (Luk 12:13–21) Översättning

Då sade någon i mängden till honom: Mästare, säg till min bror att han delar arvet med mig. Men han svarade honom: Människa, vem har satt mig till skiljedomare mellan er? Sen sade han till dem: Se till att ni aktar er för allt slags girighet. Livet beror ju inte på att man har överflöd på ägodelar. Och så berättade han en liknelse för dem: Det var en rik man som fick goda skördar på sin jord. Då gick han och tänkte för sig själv: Vad skall jag nu göra? Jag har ju inte plats för allt jag skördar. Sade han: Jag gör så här: jag river mina lador, och så bygger jag större, och där lagrar jag allt mitt vete och allt annat gott jag har. Sen kan jag säga till min själ: Kära själ, nu har du mycket gott i förråd för många år framåt. Ta det nu lugnt, ät och drick och glad! Men då sade Gud till honom: Din dåre, nu i natt kommer din själ att utkrävas av dig. Vem skall då få allt det du samlat ihop? Så går det med den som samlar skatter åt sig själv men inte är rik inför Gud. Kommentarer

En man i mängden ber Jesus om hjälp att klara upp ett arvskifte, som blivit en familjekonflikt. Han tänkte tydligen som många tänker i dag: Religionen är till för att människor skall uppföra sig anständigt och hederligt. När osedlighet och kriminalitet griper omkring sig, skall kyrkan gripa in och biskoparna säga ett kraftigt ord. Men Jesus tänkte tydligen inte på det viset. Han vägrade att komma. Det var inte hans uppgift. Och han förklarar varför. Den som strider för sina pengar står utanför Guds rike. Han har ett annat mål och en annan tro, och den tron är grundfalsk. Jesus belyser det med en målande berättelse om en storbonde, en framgångsrik lantbrukare, som inte har andra bekymmer än att hans ekonomibyggnader är för små för hans växande produktion. Även det kan han klara, och han ser framåt mot det som brukar vara önskedrömmen för alla som har sitt allt i Guds goda gåvor och ingenting till övers för Gud: en framtid som man säkrat med sina pengar, ett sorglöst liv då man kan njuta av allt man skaffat sig. Och just då är alltsammans slut! Det finns ingen garanterad framtid. Pengarna som skulle garantera den har blivit totalt värdelösa. Jesus summerar ned slutresultatet: Så går det med den som samlat på hög åt sig själv men inte äger någonting av det som Gud egentligen ville ge: livet i hans gemenskap, rätten att vara hans barn, den goda delen, som Maria hade valt – och som inte skulle tas ifrån henne. Trons sorglöshet (Luk 12:22–31)

Översättning

Han sade till sina lärjungar: Därför säger jag er: Gör er inte bekymmer för ert liv, vad ni skall äta, inte heller för er kropp, vad ni skall kläda er med. Livet är ju mer än maten och kroppen mer än kläderna. Ge akt på korparna. De varken sår eller skördar, och inte har de visthus och lador. Men Gud föder dem ändå. Hur mycket mer är inte ni än fåglarna? Vem av er kan med allt sitt bekymmer lägga en aln till sin livslängd? När ni inte ens kan utträta så litet, varför gör ni er då bekymmer för allt det andra? Ge a liljorna. De varken spinner eller väver. Men jag säger er: Inte ens Salomo i all sin prakt var så klädd som en av dem. Om nu gräset på marken, som står där i dag och i morgon kastas i ugnen, får sådana kläder av Gud, hur mycket mer skall han då inte klä er, ni klenetrogna? Tänk inte på vad ni skall äta och dricka och gör er inte bekymmer. Efter allt detta traktar ju hedningarna här i världen, och er Fader vet att ni behöver det. Nej, sök hans rike, så skall allt detta andra bli er givet.

Kommentar

Jesus talar i fortsättningen till sina lärjungar. Det är viktigt att lägga märke till. Vad han säger är ingen allmän samhällelig moralläsning. Han skildrar i stället hur man lever i Guds rike, när man fått allt förlåtet och har lämnat sig själv och allt sitt i Guds hand. Man vet att man är fullkomligt beroende av Gud, och man är glad över att vara det. Så länge Gud håller min kropp vid liv, kan jag vara viss om att han vill ha mig kvar på jorden, och så länge kan jag också veta att han på ena eller andra sättet kommer att sörja för mig. Jag behöver alltså inte göra mig bekymmer. Arbeta och ha omsorg är en sak. Det hör med till troheten i det minsta. Att ”göra sig bekymmer” är något annat. Det visar att man tagit sitt liv i sina egna händer. Man har satt upp egna mål och har bara jordiska resurser att lita till. Jesus säger att vi borde lära av korparna och liljorna – eller ”blommorna” som vi kanske hellre borde översätta det ordet. Någon bestämd blomma är det knappast fråga om. Strax efteråt talar Jesus bara om ”gräset”. Det menas allt som växer vilt på marken. När det torkat, kunde man bunta ihop det och stoppa det i den lilla bakugnen där man gräddade sitt dagliga bröd. Det är inte fråga om en lyrisk-romantisk och tämligen orealistisk syn på naturen, utan om en biblisk tro på vår Fader och Skapare. Han har givit liv och anda åt allt och han håller det vid makt. Och människan står honom närmast av allt han skapat. Guds tanke med människan har grumlats och förvanskats genom synden, men när nu Riket kommer och människan tar emot det, kan hon återigen börja leva som ett gott lyckligt barn i ogrumlat förtroende för sin Fader i himmelen. Ett enda är nödvändigt: att vara i Guds hand och ha det rätt ställt med Gud. ”Att söka Guds rike” blir alltså något som kommer före allt annat. Världen menar att livets nödortf och de inomvärldsliga målsättningarna måste gå först. Det där med Gud kan komma senare. Det klarar sig alltid. Jesus har en motsatt rangordning. Först kommer Guds rike och hans rättfärdighet. Kommer den saken i ordning, så klarar sig allt det andra.

Den outtömliga skatten (Luk 12:32–34)

Översättning

Frukta inte, du lilla hjord! Det är er Faders goda vilja att ge er riket. Sälj vad ni äger och ge åt de fattiga. Skaffa er penningpåsar som aldrig blir slitna, en outtömlig skatt i himmelen, som ingen tjuv kan komma åt och ingen mal förstöra. Där ni har er skatt, där kommer också ert hjärta att vara.

Kommentar

Kristus har en hjord. Den är liten, men den äger Riket. Bilden av kyrkan som Kristi hjord möter vi annars inte hos synoptikerna. Här har Lukas åter en beröringspunkt med Johannesevangeliet.

Att få del i Riket är större och viktigare än allt annat. Jesus ger här samma befallning som till den rike ynglingen. Gå bort och sälj allt vad du har. Här får vi ingenting höra om det sammanhang där han gav befallningen. Den gällde tydligen inte undantagslöst, snarare som ett undantag för särskilda fall. Lukas ger oss många exempel på lärjungar som hade kvar sina hem och sin egendom: Levi, Jairus, Marta och Maria, Sackeus. Frågan är var man har sitt hjärta och sin skatt. Den som genom Faderns goda vilja fått del i Riket, han har verkligen en skatt som är lika real och långt mera pålitlig än något bankkonto. Det gäller att hålla sig vaken (Luk 12:35–40) Översättning

Behåll bältet på och håll era lampor tända, som tjänare som väntar på sin herre när han bryter upp från bröllopet, för att genast öppna när han kommer och klappar. Saliga är de tjänare, som deras herre finner vakande när han kommer. Sannerligen, jag säger er: Han skall fästa upp sina kläder och låta dem gå till bords och komma fram och betjäna dem. Skulle han också komma i den andra nattvåkten eller i den tredje, så är de saliga om han finner dem vakande. Det förstår ni ju, att om husbonden visste vid vilken timme tjuven skulle komma, så lät han honom inte bryta sig in i sitt hus. Så skall också ni vara redo, ty Människosonen kommer i den stund som ni inte tänker er.

Kommentar

Livklädnaden som man bar till vardags var en fotsid skjorta, lös och luftig. Vid arbete spände man om sig ett bälte och fäste upp livklädnaden under det, så att man hade lättare att röra sig. Att ”behålla bältet på” betyder alltså att inte ta sig ledigt. Att ”fästa upp sina kläder” innebär att göra sig i ordning till ett arbete. I grekiskan används här i båda fallen samma ord.

Jesus använder bilden av tjänare (oftast var det fråga om slavar) som väntar sin herre hem efter en fest. De skall hålla sig vakna för att kunna öppna så snart han kommer. Det är bilden av lärjungens situation. Hans herre är tillfälligt borta, men han kommer tillbaka, och det gäller att vara beredd att ta emot honom. Det kan dröja. Jesus talar här om den andra och tredje nattvåkten. Det var tretimmarspassen före och efter midnatt. Särskilt den tredje nattvåkten var besvärlig för den som skulle vaka. Att hålla sig vaken betyder här att ha kvar sin tro och sitt öppna förhållande till sin Herre. Han skall komma när man inte väntar det. Det blir alltså inte någon möjlighet till storstädning dagen förut. Men salig är den, som har hållit sig vaken. Jesus använder en bild som måste ha fått människor att spärra upp ögonen. Husbonden kommer att fästa upp sina kläder och be tjänarna lägga sig till bords och så kommer han att gå fram och passa upp dem. Det är något chockerande i den bilden. När Jesus tvädde lärjungarnas fötter var det inte underligt att Petrus ville hindra honom. Men bilden säger något väsentligt. Att tillhöra Jesus är bara möjligt om han får betjäna oss. Han har rätt till gåvan och han räcker oss den egenhändigt.

Därför är det så viktigt att försona sig, om man vet att man är ovän med någon. Det går inte att komma med sin offergåva till Gud om man inte vill göra sitt för att bli försonad med sin broder. När Jesus sade detta, bestod ännu tempeltjänsten och det var självklart hans åhörare att man där skulle bära fram sina offer. Men orden gäller alltjämt bönen offer eller offret av oss själva. Inte heller offern kan bäras fram av den som inte vill förlika sig. Oförsonligheten stänger vägen till Gud, här i tiden och på domens dag. Ännu är vi ”på vägen” och det gäller att försona sig genast. När räkenskapen kommer är det för sent. Att då ha en motpart som man inte velat förlåta, det betyder att man har en åklagare, av vilken man överlämnas åt Domaren, och så hamnar man i fängelse. Sedan är det för sent. Ingen kan betala sin skuld till sista öret.

Förvaltare i husbondens ställe (Luk 12:41–48)

Översättning

Då sade Petrus: Herre, är det till oss som du talar i den här liknelsen, eller gäller det alla? Herren svarade: Ja, vem är den trogne och förståndige förvaltare, som hans herre kan sätta över sitt husfolk för att ge dem deras bestämda kost i rätt tid? Salig är den tjänaren, som hans herre finner mitt uppe i sitt arbete när han kommer. Sannerligen, jag säger er: han skall sätta honom över allt som han äger. Men om den tjänaren tänker i sitt hjärta: ”Det dröjer innan min herre kommer”, och han börjar slå både tjänare och tjänsteflickor och äter och dricker och berusar sig, då skall den tjänarens herre komma på en dag som han inte väntade och i en stund som han inte visste om och hugga honom i stycken och låta honom hamna bland de otrogna. Den tjänaren, som visste sin herres vilja men inte redde till och gjorde som han befallt, han skall tuktas med många slag. Och den som inte visste, men gjorde det som förtjänade straff, han skall tuktas med få. Den som fått mycket, av honom skall mycket begäras, och den åt vilken mycket blev anförtrott, av honom skall det krävas dess mera. Kommentar

Lukas har framställt allt detta (från vers 22) som ett tal till lärjungarna. Petrus ställer nu den frågan, om orden kan ha en vidare adress. Jesus svarar med en motfråga. Vad tror ni själva? Vem är det jag talar om? Och så tecknar han bilden av en förvaltare, som av sin herre blivit satt som arbetsledare för husfolket och ansvarig för deras bästa under den tid hans herre är borta. Det är tydligt att bilden syftar på apostlarna och andra ledare i församlingen. Det är deras uppdrag att ge sina medtjänare deras bestämda kost i rätt tid. De skall dela ut livets bröd. ”Föd mina får” är uppdraget formulerat i Johannesevangeliet (21:17). Här gäller det att vara obrottsligt trogen mot det uppdrag man har fått. Det viktiga är inte att vänta sin Herre just nu, utan att redan nu ha honom i sin närhet, leva inför hans ansikte och göra hans vilja. Den som på det viset står mitt uppe i hans tjänst, är redo när han kommer. Men den som har sin Herre i bakgrunden, på lagom avstånd för att kunna ta sig små friheter, han råkar illa ut. Den drastiska bilden av att huggas i stycken var en bister verklighet för en slav. Hans herre hade rätt att hugga ned honom på stället om han ville. En otrogen förvaltare kunde råka förfärligt illa ut. Och Jesus säger att det gäller också i det här fallet.

Lukas har här fogat in några ord om straffet. Det blir inte lika för alla. Det blir strängare för den som fått veta sin Herres vilja – vilket ju varje ledare i församlingen har fått veta. De får det alltså svårare i domen än andra syndare. Att det på domens dag kan bli ”drägligare” för Sodoms och Sidons syndare än för dem som fått höra evangeliet, har vi hört upprepade gånger. Men frågar vi, vad en sådan graderad dom närmare kan innebära, får vi inte något svar i Jesu ord. Vi får nöja oss med d antydan han ger. Kristi eld (Luk 12:49–53) Översättning

Jag har kommit för att sprida en eld över jorden, och hur gärna ville jag att den redan brann! Men det är ett dop jag måste döpa med, och hur plågas jag inte innan det är fullbordat! Tror ni jag har kommit för att skänka frid på jorden? Nej, säger jag, snarare söndring! Hädanefter kommer fem människor i ett och samma hus att vara söndrade, så att tre står mot två och två mot tre, far mot son och son mot far, mor mot dotter och dotter mot mor, svärmodern mot sin sonhustru och sonhustrun mot sin svärmor.

Kommentar

Jesus har kommit för att sprida (ordagrant: kasta) en eld över jorden. Utläggarna är inte ense om vad det är för eld han menar. Somliga tänker på domens eld, eftersom elden oftast är en bild av domen. Andra tänker på Andens eld och framhåller att Jesus säger sig längta efter att elden redan brunne. Men först måste han genomgå ett dop. Det är fråga om dopet till döden, det som Jesus talar om också hos Markus (10:38). Han har ett svårt verk framför sig, som han måste fullborda. Det plågar honom. Jesus använder här ett ord som brukas bl a om en sjukdom som ansätter en människa. Först när det svåra verket är fullbordat kan elden brinna. Det passar in på pingstens andeutjutning.

Det blir alltså inte frid, där Jesus kommer med sitt budskap. Inte för honom och inte för hans lärjungar. Frid blir det på det viset, att den som tar emot evangelium får frid med Gud och frid i samvetet. Men med sin omgivning får han inte frid. Där sker en uppdelning, för och emot Kristus. Den kan gå rätt igenom en familj. Där Kristi eld faller, där bränns det, och somliga gör allt för att släcka den elden. Inte minst söner och döttrar har fått uppleva det i sina hem, när de kom till tro.

Att tyda tidens tecken (Luk 12:54–59)

Översättning

Han sade också till allt folket: När ni ser ett moln stiga upp i väster, säger ni genast: Nu blir det regn. Det blir det också. Och när ni märker att det börjar blåsa sunnan säger ni: Nu får vi svår hetta. Och den kommer. Era skrymtare, jordens och himmelens utseende kan ni tyda. Varför kan ni då inte tyda vad som nu sker i tiden? Varför kan ni inte av er själva se vad som är rätt? När du är på väg till domaren med din motpart, så gör vad du kan för att bli förlikt med honom medan du är på väg. Anna han dig inför domaren, och domaren överlämnar dig åt vakten, och vakten kastar dig i fängelse. Jag säger dig: Du kommer inte att slippa ut därifrån, förrän du har betalt din skuld till sista öret.

Kommentar

Lukas låter nu några ord följa, som är riktade till ”allt folket”, tydligen till dem som ställde sig skeptiska och likgiltiga. Jesus visar dem hur de självklart ger akt på gamla beprövade vädermärken. Han nämner några som är typiska för Palestina. Stiger det upp moln över havet i väster, så blir det regn. Och börjar det blåsa söderifrån, från den stora arabiska öknen kan man vänta sig svår hetta, även om solen redan är på väg att gå ner. Men när det gäller säkra tecken på att Guds rike är nära samma människor ödesdigert blinda. De borde kunna ”se vad som är rätt”. Det betyder inte att varje människa av sig själv kan avgöra vad som är rätt. Men det betyder, att när Gud handlar och talar, så har vi möjligheten att förstå vad som sker och ge honom rätt. Ser man det inte, är man inte bara blind utan också ond. Man har sin förhandsinställning klar, och den är fiendlig mot Gud.

Jesus menar alltså att människorna borde se att de är på väg mot ett möte med Gud. De kommer snart att stå inför honom för att göra räkenskap. Det är kanske därför Lukas här låter ett ord följa, som Matteus ger oss i bergspredikan. Det är en uppmaning att då vi ännu är på vägen, göra allting klart, så att ingen av våra medmänniskor kan träda fram och anklaga oss för oförrätter som vi mot dem. Det var detta den stora massan inte ville göra. De fortsatte som vanligt. De sköt på sina eventuella goda föresatser, fast de borde ha kunnat se vad tiden led.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Lukas evangelium